

POVEDÁK ISTVÁN

A MAGYAR JÉZUSTÓL A REPÜLŐ CSÉSZEALJAKIG

„Jézus hamisítatlan tanítása a magyar nemzet negyedik és utolsó ősvallása. Azért ha mai tátosaink a magyar államot hatalmassá, a magyar népet és az egész emberiséget pedig boldoggá akarják varázsolni, akkor a zend vallás jézusi új formáját hozzák elő és ha lehet, a fennálló vallási szervezetek keretei között tegyék a mai kor élő törvényévé.” (Pálfi Károly; 1941:111–112.)

„Jézus névtörténete: születés kori, vagyis a gyermekneve: az apja után héberül Jesua, de magyarul leginkább Józsika lenne.” (Tácsi István; 2014: 114.)

„Nazír: (Jézus) 25 karátos, az Égiektől származó, legmagasabbfokúvá nevelkedett beavatott személy.” (Kozsdi Tamás; 2006: 150.)

NEMZETI ÚJMITOLÓGIA ÉS KRISZTUS- MÍTOSZ ELMÉLET

Badiny Jós Ferenc, az alternatív magyar történelemszemlélet doyenje írta egy művében, hogy amikor egy nemzet

„történelmi igazságát vagy igaz történelmét az országát uraló rendszer vagy kormányzat akarja megmásítani úgy, hogy a Nemzet történelmét meghamisítja, vagy a már meghamisítottat erőszakkal tovább tanítja – az elemi iskolától az egyetemig – akkor csak a nemzeti hagyomány és az eredetmondák hirdetése és életre keltése mentheti meg a Nemzetet a végleges pusztulástól” (Badiny Jós 2004: 29).

És valóban, a magyar történelem elmúlt évszázada sok mindenről szólt, csak arról nem, hogy a különböző politikai rendszerek azonos módon szemlélték volna a történelmi múltat. Úgy a Horthy-korszakban, mint a rá következő 40 évben léteztek hangsúlyozott, elhallgatott, és – főképp a kommunizmus-szocializmus évtizedeiben – meghamisított fejezetei múltunknak. Törvényszerű azonban, hogy a felülről jövő politikai múltszemlélet, a hivatalos tudás ellen a populáris kultúra „nem hivatalos tudása” is kitermelte saját védekezési re-

akcióit. Akár úgy, hogy családokon, kisközösségeken belül titokban próbálták fenntartani az állam által nem preferált emlékezeti rítusokat, akár úgy, hogy erről a szintről kiindulva, a nyilvános térben is demonstrálták egyet nem értésüket a politikai akaratra bekövetkező emlékezetpolitikai változással, de akár úgy is, hogy a nemzet múltjával kapcsolatos személyes képzeleteket, vágyaikat a mítoszok szintjére transzponálták. Jelen tanulmány folklorisztikai szempontból közelít a legutóbbi irányzathoz és a kortárs magyarországi Krisztus-mitológia példáján keresztül azt vizsgálja, hogyan fejlődnek, milyen előzményekre építkeznek a kortárs (magyar) társadalomban elszaporodni látszó nemzeti újmitológiák,¹ amelyek legfőbb közös jellemzője a magyarság szakralizálása és ehhez kötődve egy dicső, alternatív múltkoncepció felrajzolása. A mai magyar Jézus-legendárium egyes változatainak leírásán túl kísérletet teszek arra, hogy bemutassam, hogy Jézus személyét a születő nemzeti újmitológiák hogyan szeretnék kisajátítani, nemzetiesíteni.

Jézus élettörténete többszörösen is érdekes a kortárs mitológia kutatói számára. Egyrészt, már a 18. század legvégén, a kereszténység addigi hatalmának és befolyásának kezdeti csökkenésével megjelentek az első olyan elméletek, amelyek megkérdőjelezték, hogy Jézus valóban létező személy volt-e, vagy csupán egy mítosz. Ez a Krisztus-mítosz elmélet (Christ myth theory)² az elmúlt két évszázad során folyamatosan jelen volt a vallástudományi gondolkodásban, és ezzel párhuzamosan tűnik fel a 19. század vége óta a Jézus élettörténetében fellelhető hős-motívumok kérdésköre (hero-patterns) a folkloristák körében.³ Így a vallások iránt érdeklődő folkloristák írásaiban is megjelent a kérdés, hogy a Raglan, Rank, Hahn vagy Campbell hős-motívumaival megfigyelhető nagyfokú hasonlóság vajon alapvetően azt jelenti-e, hogy Jézus élettörténete mítosz, ami maga után vonná, hogy maga Jézus is mitikus, és nem történelmi személy lett volna, vagy inkább csupán azt, hogy Jézus élettörténetében is található hős-motívumok. Utóbbi értelmében az a tény, hogy az indo-európai hős-motívumok megvannak valamely hős legendáriumában, még nem jelenti, hogy az adott személy soha ne is létezett volna.⁴ Hiszen, ahogy Alan Dundes hangsúlyozta, a hasonlóságok mellett ugyanilyen fontosságuk van a tipikus hős életút és Jézus életútja között felfedezhető különbségeknek is.⁵ Mindezek mellett természetesnek nevezhető, hogy a kortárs filmiparban és lektúr-irodalomban is sikert sikerre halmoznak olyan alkotások, amelyek Jézus életét az

- 1 A nemzeti újmitológiákat részletesen elemezte Hubbes–Povedák szerk. 2015, illetve Povedák–Sziárdi szerk. 2014.
- 2 David Frederick Strauss, Bruno Bauer John M. Robertson és Arthur Drews a Krisztus-mítosz elmélet úttörőiként már a 19. század második felében közzétették terjedelmes köteteket arról, hogy a történelmi Jézus-kép kizárólag mítoszi elemekből építkezik. Bauer (1877) szerint az egész kereszténység csupán Márk apostol találmánya volt, Robertson (1903) szerint pedig Jézus élettörténete gyakorlatilag korábbi pogány és zsidó mitológiai szövegek keveréke. A Krisztus-mítosz elmélet korai kezdeteiről jó korabeli összefoglalást ad Drews (1910: 7–20), újabban pedig pl. Wells (1996, 1999) Magyarországon szokatlanul korán és meglepően nagy szakirodalmi ismeretekre alapozva Zubriczky Aladár római katolikus pap, vallástörténész már 1923-ban megjelent *Jézus élete és a vallástörténet* című összehasonlító vallástudományi (!) kötetében külön fejezetet szentel a „Jézus-mítosz” témakörének. Ebben nem csupán összefoglalja a Krisztus-mítosz elméletéhez kötődő addigi nemzetközi eredményeket és trendeket, hanem széleskörű teológiai-történelmi ismereteire alapozva próbálja cáfolni állításait is (Zubriczky 1923:156–170).
- 3 Ezekről jó összefoglalást adott Dundes 1980.
- 4 „The fact that a hero’s biography conforms to the Indo-European hero pattern does not necessarily mean that the hero never existed [...] if the life of Jesus conforms in any way with the standard hero pattern, this proves nothing one way or the other with respect to the historicity of Jesus.” (Dundes 1980: 234.)
- 5 Ezek alapján mondja Dundes, hogy „the life of Jesus must be understood as a version, a very special version, of the standard Indo-European hero pattern” (Dundes 1980: 259).

evangéliumoktól eltérően jelenítik meg (többek között Kazantzakis Krisztus utolsó megkísérelése, Dan Brown *Da Vinci kódja* a legnépszerűbbek). De elárasztották a modern mítoszokat is a Jézusról szóló történetek. A paleoasztronautika⁶ egyes irányzatai Jézust magát földönkívülinek, vagy az első földönkívüli-humanoid hibridnek tételezik fel, s állítják, hogy maga a bethlehemi csillag sem volt más, mint egy idegen űrhajó, az angyalok pedig földönkívüli értelmes lények (lásd pl. Downing 1968 vagy Cooke 2005). Nem meglepő, hogy a Jézus élettörténetéről szóló narratívák az internet korában mind az online, mind az offline populáris kultúrában növekvő népszerűséggel bírnak és terjednek a vernakuláris vallásosság különféle rétegeiben is. A megélt, vernakuláris vallásosság dimenzióját vizsgálva megállapítható, hogy Jézus élettörténetének remitologizációja Magyarországon (és szinte egész Kelet-Közép Európában) elsősorban az etnopogányságban, az újnacionalizmus vallási dimenziójában és az ehhez kötődő pszeudo-tudományos szakirodalomban tölt be hangsúlyos szerepet.

A MAGYAR JÉZUS NYOMÁBAN

Kelet-Közép Európában a vallás és a nacionalizmus kapcsolatrendszerét vizsgálva több helyen is előkerül Jézus és az adott nép, pl. lengyelek, magyarok vagy románok történelmének összefonódása. Legutóbb a hírek arról szóltak, hogy 2016. november 19-én Lengyelországban, Krakkóban, az Isteni Irgalmasság bazilikájában a lengyel katolikus püspökök, Andrzej Duda köztársasági elnök jelenlétében az ország királyává koronázták Jézust.⁷ Romániában, de leginkább Magyarországon ugyanakkor a megerősödő etnopogány irányzatok ideológusai vallják, hogy Jézus az ő népükhöz kötődött, azaz Jézus ereiben valójában román/magyar vér folyt (lásd Hubbes–Povedák 2014). A magyarság körében az elmélet bár a magyar etnopogány orientációhoz kötődik, és ennek fórumain válik egyre ismertebbé és népszerűbbé, mégis gyakran megjelenik a különböző keresztény felekezetekhez tartozó személyek vernakuláris vallásosságában is. Népszerűségét mutatja, hogy 2009 szeptemberében a Római Katolikus Püspökkari Konferencia *Az egyház élő hitével összhangban* címmel körlevelet kényszerült kiadni az „ősmagyarkodó szinkretizmus” terjedése ellen, amit azért tartottak veszélyesnek, mert

„kereszténynek tűnő vallási nyelvezetet használ és könnyen megtévesztheti még a vallásukat gyakorló hívőket is. Ezek közé tartoznak a Jézusról és Szűz Máriáról szóló tudománytalan állítások. Ilyenek pl. a »Jézus, pártus herceg«-elmélet [...]”⁸

Folkloristaként nem lehet célunk sem a püspöki kar véleményének, sem az általuk „tudománytalannak” tartott irányvonalnak a minősítése, hiszen diszciplínánk nem teológiai igazságokat kíván erősíteni vagy cáfolni, hanem a magát a társadalmi jelenséget szeretné elemezni, feltárva változatait és motivációs forrásait is egyben.

6 A paleoasztronautika elmélete szerint az emberiség kultúrája gyakorlatilag földönkívüli értelmes civilizációk beavatkozása folytán alakult ki. Az ideológia klasszikus alkotója Erich von Däniken.

7 <http://www.cnsnews.com/blog/michael-w-chapman/polish-bishops-and-president-duda-declare-christ-king-poland>

8 <http://uj.katolikus.hu/cikk.php?h=1386>

ELŐZMÉNYEK

Jézus alakjának, élettörténetének remitológizálása a magyarság körében nem mai jelenség. Gyökerei a 19. század végén Magyarországon is megjelenő turanizmushoz köthetők, amely a magyarság dicső, „turáni” származását hirdelve szembement az „akadémiai” finnugor rokonság elméletével, és helyette a Max Müller nevéhez kötődő, nagyvonalú kategóriákban gondolkodó turáni őshaza elméletét hirdette.⁹ A turanizmus későbbi népszerűségét kétségtelenül elősegítette a két világháború közötti németi öntudat, valamint az ország trianoni felदारabolása után keletkező irredentizmus. Habár a turanizmus alapvetően nem vallási jelenséggént keletkezett, sok esetben vallási köntöst is öltetett. Egyrészt a maga sovinizmusával már eleve szakralizálta az etnikai közösséget, így nem meglepő, ha ezen tanokra épülve hamar létrejött és megerősödött a rekonstrukcionista újpogány¹⁰ Turáni Egyistenhívők Társasága mozgalom, amelynek tanai szintén transzcendens síkra helyezték a magyarságot. Az ortodox turanizmus szellemiségét mutatták a Turáni Egyistenhívők rítusai is. (Batu 1936.) Emellett szükséges megjegyeznünk, hogy maga a turanizmus mint ideológia is vallási színezetet öltetett, hiszen azon túl, hogy összefonódott egy elképzelt, ősi magyar vallás rekonstrukciójával, a valamikori vélt vagy valós vallási tradíciók felélesztésével, „politikai vallásosságként”, egyfajta „nemzetvallásként”¹¹ is manifesztálódott, aminek tárgya a világ legdicsőbb múltjával, civilizáció és vallásformáló szerepével rendelkező magyarság, mint isten kiválasztott népe.¹² Ahogy az ideológia egyik jeles képviselője, Zajti Ferenc megfogalmazta, „Jézus közülük születve meg, reájuk bizza messiási misszió-munkája továbbépítését” (Zajti 1936: 192).¹³

Zajti Ferenc munkásságát ezen a ponton szükséges részletesen ismertetni. Nem csak azért, mert a szerző saját korában meglehetősen ismert és befolyásos festő/orientalista kutató/könyvtáros volt, hanem azért is, mert munkái gyakorlatilag előképei voltak az alternatív őstörténet és alternatív ősvallás kutatás napjainkra ikonikussá vált olyan szerzőinek, mint Bobula Idának, de legfőképp Badiny Jós Ferencnek, valamint a belőlük táplálkozó, legújabb mítoszgyártó kutatóknak.

Zajti Ferenc már 1918-ban kiadta a magyar történelemről szóló töprengéseit *Az ősmagyarok hitvilága* címmel, ám ebben még konkrétumok nélkül, egy alapvetően panteista,

9 Többek között a jelen munkában részletesebben ismertetett Zajti Ferenc is a turanizmus ideológiájának képviselőihez hasonlóan, egy meglehetősen tág közösségként értelmezi a fogalmat. „»Turán« foglalat alatt egyező karakterű s így egysorsú népek kerestek s keresnek ma is testvériesülést nagy és egységes céljaik könnyebb elérhetése végett. Hatalmasabb szervezkedés azonban – vallási megalapozottság nélkül – sohase volt és sohase lesz lehetséges.” (Zajti 1936: 20.)

10 Magyarországon már az 1920-as években is léteztek újpogánynak nevezett szervezetek!

11 A nemzetvallás fogalmát Magyarországon elsőként Hankiss Elemér használta a nacionalizmus immanens vallási dimenziójára (Hankiss 1991: 66).

12 A nemzet próféta szerepe a vallási tanításokban természetesen nem magyar sajátosság, széleskörűen elterjedt. A legújabban keletkező vallási jelenségek kapcsán többek között jó példát ad rá a civil vallásosság. (Erről lásd Bellah 1967, Hammond 1976, Margry 2012, a magyar újpogányság kapcsán pedig Hubbes–Povedák 2014.)

13 Zajti írása váltotta ki Röck Gyula teljesen azonos című kötetének megjelenését, amelyben Röck bár nem sorakozik fel Jézus szkíta származása mögött, ám „faji” és vallási alapon jelenti ki, hogy Jézus „zsidók között született, de annyira összetörte a szombatot [...] a zsidók legfőbb, legszentebb dogmáját, hogy – lényegében nem volt zsidó [...] Krisztust már nem lehet zsidónak számítani” (Röck 1943: 8). Röck ugyanakkor megmaradt a kereszténység talaján amennyiben kijelenti, hogy „más fajú sem volt, mert nem emberi nemzés, nem emberi mag, hanem isteni behatás eredménye!” (Röck 1943: 59).

természetközpontú ősvallás képét vetítette ki. Ez az „érdek nélkül való természetisztelet, szeretet vallása” (Zajti 1918: 25) volt, amiben egyet jelentett hinni és szeretni.¹⁴ Az 1936-ban megjelent *Zsidó volt-e Krisztus?* kötetében viszont már megjelent gyakorlatilag az összes, a későbbi magyar alternatív történelemtudományhoz kötődő Krisztus-mitológiában axiómává váló állítás. Ezek a következők: 1. *a magyarság isteni kiválasztottsága és kálváriája*,¹⁵ 2. *Jézus szkíta-hun-magyar származása*, 3. *az ősi magyar szeretetvallás tana*; valamint a fajelmélet hatására 4. *zsidó-magyar (bűnös-romlatlan) ellentétben gondolkodó vallástörténeti felfogás*.¹⁶

A magyarság isteni kiválasztottsága önmagában nem számít rendkívüli felfogásnak a korszakban. Zajti azonban nem maradt meg az egyszerű kijelentés szintjén, hanem a turanizmushoz kötődve a komplett magyar őstörténetet és „ősvallást”, illetve ezzel együtt a kereszténységet magát is újraértelmezte. Azon túl, hogy a „skytha-hun-magyar faj” dicső ősi nép volt, véleménye szerint

„praedestinálva volt kijelentés átvételére. Vallása karakter-vallás volt. Bálványt sohasem tisztelt és isteneket nem csereberélt [...] A turáni skytha-hun-magyar-fajta ősi turáni nép kijelentett vallása, az Aveszta, ugyanolyan értékes, mint az ótestamentum.” (Zajti 1936: 40.)

Nála már megjelent a gondolat, hogy valójában a napkeleti bölcsek is a magyarsághoz kötődtek, akik nem mások voltak, mint az „indo-parthusok skytha fejedelmeinek mágus papjai [...] Zarathustra tanítványai” (Zajti 1936: 40), akik egy avesztai jóslat alapján indultak el a gyermek Jézus előtt hódolatukat kifejezni. Így, a „Messiás első áldását természetesen nem a zsidóság, hanem a turáni skytha lelket képviselő napkeleti bölcsek révén Turán skytha-hun-fajta népe kapta volt meg” (Zajti 1936: 40–41).¹⁷

De Jézus tevékenységét Zajti nem csupán a zsidóságtól elkülönülve helyezte el, hanem egyenesen a zsidósággal mint elanyagiasodott, hatalomvágó néppel szemben:

„ő választotta ki e népet, hogy megtörje benne az ellentétek nagy központosított erejét. Hisz ma is egy egész világ harcol a túlanagyias sémi psyche előretörése és világalumni törekvése ellen.” (Zajti 1936: 41.)

Tulajdonképpen ez a zsidó–magyar oppozícióban való vallástörténeti gondolkodás adta Zajti egész elméletének ideológiai alapját, hiszen azzal a kijelentéssel, hogy a Jézus által képviselt gondolatvilág „még ma sem fér el, ma sem tud uralomra jutni a zsidóság mentalitásában” (Zajti 1936: 10), Zajti megteremtette az alapot Jézus magyar származásához. Logikusan kikövetkeztethető ugyanis, hogy ha a zsidóság azóta is bűnös, akkor a bűnöktől megszabadító Jézus nem a „zsidó-psyche kikristályosodása” volt, hanem „lelkében, szellemében és fajtája eredése szerint a zsidóságtól teljesen idegen mentalitású skythasághoz volt tartozó” (Zajti

14 „Aki hisz, az szeret és aki szeret, az hisz is.” (Zajti 1918: 25.)

15 A magyarság szenvedéseire utaló toposz nem Zajti kreálmanya és nem is a kor terméke. Zajti ugyan már 1918-ban is használta, ám jóval korábban megtalálható volt már a 19. századi romantikában is (gondoljunk csak a *Himnuszra!*), sőt, egészen a 16. századig visszavezethetők gyökerei. (Erről lásd Óze 1995, Imre 1995.)

16 Ezek mindegyikét alapigazsággként kezeli szinte valamennyi alternatív magyar múltkoncepciót felvázoló szerző, köztük Bobula Ida, Badiny Jós Ferenc, Szántai Lajos, vagy Pap Gábor.

17 De nem csupán Jézust kötötte a magyarsághoz, hanem Buddhát is, aminek alapja, hogy egyrészt India őslakóit is a turáni népekhez tartozónak vélte (Zajti 1936: 158), másrészt Buddha törzsnépe, a „saka-skythák” pedig véleménye szerint azonosak voltak Magyarország „ősi skythaságával” (Zajti 1936: 90). Ez a felfogás – úm. Buddha is magyar volt (Buddha=Buda) – a későbbiekben több kortárs szerzőnél is előkerül.

1936: 3). Ezt alátámasztandó, összehasonlító vallástudományi alapon Jézus tanításait a zoroasztrizmushoz vezette vissza,¹⁸ amelyről viszont Jivanji Jamshedji Modi indiai kutató alapján azt állította, hogy nem új vallás, hanem „csak reform volt, és pedig az ősi turáni skytha-hun népek vallásának a reformja” (Zajti 1936: 17) – azaz végső soron ez is magyar kötődésű.

Zajti szerint Jézus továbbá ősi „skytha településű” térségből származott, mivel Galileában Kr. e. 722, a zsidók asszír fogsága óta szkiták éltek (Zajti 1936: 9). Ebből a szkita csoportból indultak el az esszénusok, akiknek tanait Zajti a zoroasztrizmusból származtatta, és véleménye szerint Krisztus tanítványainak jó része is e szkita leszármazottak közül került ki (Zajti 1936: 28). Mint mondta, „ezért nem fogadta el a zsidó papság Jézus messiasságát sem, mivelhogy hittudósaik nézete szerint Galilea idegen fajjal népesített s így megfertőzött vidékéről még próféta sem származhatott, annál kevésbé a Messiás!” (Zajti 1936: 28.)

Zajti műveit bár faksimile újra kiadták, ideológiai megtermékenyítő hatása az alternatív magyarságkutatókra mégsem vált széles körben ismertté. Pedig a Jézus-legendárium remitológizációja jelentős mértékben az ő írásaiból nőtt ki.

A KORTÁRS MAGYAR JÉZUS-LEGENDÁRIUM

A 20. század eleji fajelmélet és antiszemitizmus nyomait továbbra is magukon hordják a közelmúltban és napjainkban keletkezett – szerzőik szerint tudományos, az akadémiai kutatók szerint viszont pszeudo-tudományos – mítoszépítő munkák. Legfontosabb példája az etnopoányság és kitalált magyar történelem alapozó mítoszává váló Badiny Jós-féle pártus Jézus kötet (Badiny Jós 1998), aminek gyakorlatilag minden felfedezése és megállapítása újra és újra előkerül a napjainkban születő, hasonló jellegű írásokban. A személyéhez köthető elméletek jelentős részével Badiny Jós azonban jól láthatóan Zajti írásainak hatására kezdhett foglalkozni, hiszen gyakorlatilag ugyanazok a fő állítások jelentek meg nála, mint Zajtinnál, persze lényegesen részletesebben, és érvelésükben megalapozottabbnak tűnő módon. Badiny Jós saját elméleteit ugyanis már nem pusztán a történelmi logikára és megérzéseire alapozva, hanem nyelvészeti és forráselemzési ismereteire támaszkodva próbálta bizonyítani. Mindezek mellett részletesen meg is rajzolta az állításai mögött rejlő történelmi események – véleménye szerinti – valós menetét. Ugyanígy Zajti megállapításai tükröződnek vissza az új magyar mitológia másik alapozó forrásmunkájában, a magyarság történelmét Káltes Istenanya úrhajójának Földre érkezésétől elregélő monumentális paleoasztronautikai mítoszban, az Arvisurában.¹⁹ Annak ellenére, hogy ennek „lerövója”, Paál Zoltán külön hangsúlyt nem fektetett Jézus magyar származásának kiemelésére, az anélkül is egyértelmű, hiszen maga a teljes munka a magyarság történelmét és isteni eredetét meséli el. A kortárs, vagy a közelmúltban keletkezett magyar Krisztus-mitológia legfőbb elemeiként tehát a Zajti Ferenc nevéhez köthető főbb toposzok térnek vissza, ám ezekből táplálkozva új elemek is kinőttek.

18 Feltételezhetőleg Zajti nyomán jutott Pálfi Károly 1941-ben arra a véleményre, hogy „Jézus nem a zsidó, hanem a zend vallást tökéletesítette” (Pálfi 1941: 30).

19 Az Arvisura paleoasztronautikai genezisztörténetéből táplálkozik a Jézus személyét újraértelmező Bíró Lajos is, amikor arról ír, hogy „az égi Virrasztók, a csillagok fiai tanították meg a magyarok őseit: a mágusokat (vagy magasokat, magosokat), a szabirokat és a káldokat a mennyei titkokra, a mágiára, a bűvölésre, a bűbáj feloldására, varázslatra stb. Mivel a magyar a világ legősibb kultúraalkotó népe, valóban nem magyarázható mással az eredete, mint a Földre szállt angyalokkal való keveredéssel.” (Bíró 1999: 143.)

A magyarság kiváltságtottsága. Hasonlóképpen ahhoz, ahogy egy-egy népcsoporthoz kötődő ősi vallási tradíciók alapvető tényként kezelték saját etnikumuk és a transzcendens világ kapcsolatát, a kortárs magyar etnopoánysághoz kötődő szerzők is ugyanezt feltételezik. Ennek minden aspektusát, a szakralizált magyarság kiváltságtottságát és természetfelettségét, talán legkomplexebben Bíró sorai adják vissza. Bíró szerint

„a magyar nyelvben még ma is kimutatható az égi eredet, olyan mitológiai-metafizikai tartalmakat hordozó belső összefüggésrendszer, ami mágikus-papi szent nyelvnek mutatja a magyart. Mindezek fényében világossá válik az is, hogy miért csak magyar származásúak lehettek a valóban nagy vallásalapítók: Jézus, Buddha, Mani: angyaloktól származó népből születhettek csak.” (Bíró 1999: 144.)

Véleménye szerint a magyar nyelv eredeti alakja egyenesen az emberiség ősnyelve,

„melyben csodálatos bölcsesség rendszere található meg, az isteni Logosz (Ige) földi tükröződése. A mag-nép, a magyar a kezdet népe, vagyis ős-nép (nyelve is ezért ős-nyelv!) A kezdet és a vég összeérnek, összetartoznak. mindez Jézusra is vonatkozik. Ő az Ige (a Logosz), Isten Igéje (=szava, beszéde), ami »kezdetben vala« (Ján. 1,1), ami tehát azt is jelenti, hogy elválaszthatatlan az isteni ősnyelvtől, vagyis az eredeti magyartól.” (Bíró 2006: 69.)

Jézus magyar mivoltát megalapozandó Badiny Jós részletesen, történeti, nyelvészeti források és fejtegetések segítségével próbálja is igazolni, hogy Mária szkíta-pártus származású volt, ami „indokolja a zsidó vallással teljesen ellenkező istenhitét és valláserkölcsei tanításait” (Badiny Jós 2009: 45). Zajtihoz hasonlóan ő is úgy vélte, hogy Galileában nem zsidók, hanem pártusok éltek, így Jézus felmenőit is közöttük kell keresni.

„Galilea és Samária nagyon sokáig volt a Pártos Birodalom fennhatósága alatt [...] a galileai nép nem volt zsidó, hanem »máshitű« [...] A galileusok vallása az Istenanyát a »Fény Szűzének« nevezte, aki mellett ott találjuk a »Fény Atyát« (Bál, Bél) és a »Fény Fiát«, aki a Világ Világossága. (A ma sumernek nevezett nép hitvilágában: »En-Lil«.) E vallásnak tudós papjait nevezték »mágus«-nak, szintén a sumer »mah« vagy »mag« [...] azaz »tudós, hatalmas« értelemben.” (Badiny Jós 2009: 22.) „Ezt bizonyítja a zsidók által adott héber neve [...] Galilea = a nemzsidók országa (a »gojok« országa).” (Badiny Jós 2004: 55.)

Az Arvisura is láthatóan Zajtira épít amikor azt állítja, Galileában Jézus idejében „pártus-szabír jellegű népek éltek, amelyek a Hun Szövetség szabír-magyar ágához tartoztak.” (Kisteleki 2005: 120.)

A pártus – szkíta – magyar Jézus eredeztetés mellett gyakran jelenik meg a hun-magyar (hunmagyar) szál is, mivel az alternatív őstörténeti felfogás értelmében a kettő gyakorlatilag azonos,²⁰ ugyanakkor a Bírónál megjelenő egyiptomi–manysi–magyar származás meglepetésnek számít, hiszen a magyarság finnugor származását a pszeudo-tudományosság egyöntetűen elutasítja: Jézust „napisteni vonásai Áron papi törzséhez kapcsolják, de ez inkább csak szellemi »származását« jelképezi. Emellett József egyiptomi (magyar-manysi) törzséből is ered Jézus, mint József Fia.” (Bíró 1999: 137.) Magából a magyar származásból egyenesen következik továbbá, hogy Jézus beszélt nyelve, az arámi valójában nem más lenne, mint az ómagyar

20 „Ő a teljes létében és cselekedeteiben, így szellemiségében is a HUNMAGYAR nemzetségünk egy kiemelkedő, ókori személyisége volt” (Tácsi 2014: 54.)

nyelv.²¹ Az Arvisurához értelmezéseket író Kisteleki nem csupán Jézus magyar származásában és magyar nyelvében bizonyos, hanem abban is, hogy Jézus tanításait rovásírással le is írta és elküldte azokat Ordoszba, „hogy az Arvisura kincs részét képezze” (Kisteleki 2005: 120).

Kovács Magyar András, az Ósmagyar Táltos Egyház alapítója és vezetője képviseli talán a leginkább szinkretikus irányvonalat a Jézus-legendáriumot újraértelmezők táborában. „Egyházának” tanításai egyszerre követik az ősi táltosok örökségét, használják – forrás-megjelölés nélkül – az Arvisura paleoasztronautikához kötődő állításait, olvasztják be Badiny Jós elméletét Jézusról és a magyarság eredetéről, miközben az ún. new age-hez kötődő ezoterikus spiritizmus elemei (pl. reinkarnáció, meridiánok, karma, asztrológia) is jelen vannak sajt mitológiájukban és tanrendszerükben:

„Őseinknek csodálatos kozmikus hitük volt, nem földi dolgokban hanem kozmikus csodákban gondolkodtak, hiszen még emlékeztek rá, hogy onnan kapták a fényt és a feladatot, hogy ezt a fényt juttassák el minden emberhez, árásszák szét a föld népei között.” (Kovács 2000: 58.)

Új elem az Ósmagyar Táltos Egyház tanrendszerében, hogy Jézust nem csak „magyar szentnek” tekintik, hanem saját legendáriumuk szerint Jézus ténylegesen is a magyarság „szakrális elletterében”, a Kárpát-medencében élt. Nyolc évig a Balaton környékén és a Pilisben nevelkedett,²² majd onnan Erdélybe került és ott ismerte meg Mária Magdolnát.²³

Jézus tanításai kapcsán az egyes szerzők mindegyike az általánosságok szintjén marad, részletesebb tanok és tartalom meghatározás nélkül. Valamennyien átveszik a kereszténységéből a *szereetetparancsot*, ám ezen túlmutatva csak általános erkölcsi normákat említenek. Az Arvisura, habár állítja, hogy Jézus 29-ben, Uruk városában történt királlyá koronázásakor megalapította az Uruki Egyistenhívő Közösséget, amelynek szentírása volt az Uruk-Mani Biblia, benne Jézus tanításaival (Kisteleki 2005: 122), mégis csupán annyit árul el ezekről, hogy az uruki szeretetegyház lényegében megegyezett az Arvisura-Anyahita által hirdetett egyistenhittel (Kozsdi 2006: 136). Mindezen túl gyakorlatilag az Újszövetséget idézi:

„Nekünk embereknek, az Isten fiainak szeretnünk kell egymást, hogy Isten áldásaiban részesüljünk. Szeressük az Istenünket, mert ő már születésünk előtt szeretett minket. Az Istentől eredő szeretetnek győznie kell!” (Paál 2003: 786.)

Az Ósmagyar Táltos Egyház tanai szerint Jézus tanításainak lényege volt a „dogmáktól, félelemtől, gyűlöletől, irigységtől mentes Istenerő közvetítése. Azt gondolta a gonoszt legyőzi

21 Tácsi szavaival: „A magyar megváltó kifejezés nem tudománytalan meghatározás, hanem a világtörténelem helyes szemléletéből adódóan tudományos tény. Miszerint Úr Jézus nem csak magyar-ként (ómagyar=arámi, arameus) az anyanyelvén beszélt, hanem őrá a leghitelesebb mértékben, és az ókori magyar nemzet legtisztább vérvonalú elidegeníthetetlen tagjaként kell tekintenünk.” (Tácsi 2014: 10.) Hasonlóan vélekedett Bíró is, bár nála az arámi és a magyar nyelv nem azonos. „Nem állítom, hogy Jézus nem beszélt arámi nyelven, de az arámi mellett tudhatott magyarul is.” (Bíró 1999: 132.)

22 A Pilis az új magyar mitológia legfontosabb szakrális tere, polispirituális zárandokhely, ahol az alternatív történések elméletai szerint Ósbuda rejlik a föld alatt, ahol eltemették Attilát és Árpádot (bővebben lásd Povedák 2014).

23 Erről bővebben lásd az Ósmagyar Táltos Egyház honlapját: <http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk>.

szeretete.”²⁴ Csak kevesen, pl. Tácsi próbálkoznak meg mindennek lényegi meghatározásával is, ám ezek is megrekednek a néhány soros leírások szintjén:

„mit is jelent a jézusi szeretetvallás tanítása? Röviden azt, hogy önállóan az embertársaink szeretete sem képes csodákra, mert csak a tőle elválaszthatatlan jó erkölcs viszi előre a közösséget és ügyeit. [...] A szeretetvallás tehát nem csak érzelem tartalmú fogalom, hanem azt a jó társadalmi erkölcsnek, mint az embercsoport összetartozását biztosító biológiai erőnek kell kísérnie. Együtt a kettő! Ezt a tanítást csak a jézusi hitvilág volt képes egybefogni.” (Tácsi 2014: 52–53.)

Badiny Jós a többiekhez képest hosszsan, harminckét mondatban közölte Jézus tanításait, a „Fényvilági tanításokat”, amiket az ujjur manicheizmusban talált meg (Badiny Jós 2009: 280–283). Ezekből ténylegesen tanításként azonban csak az alábbiak értelmezhetők:

„18. Meg kell hát tisztulnod az önmagadba nézéssel [...] 22. A Fény-tüze és a Tűz-fénye adja lelednek sugarát, mely segít is, gyógyít is – ha úgy akarsz, és kéred a Kegyelem erejét hozzá. 23. Maradj hűséges és fordulj hozzám, hiszen emberi, apró, igaz dolgaiban is megsegítlek. – De igaz légy újjaidon akkor is, ha a gonoszok közelítenek hozzád. [...] 25. Én úgy parancsoltam: „Szeressétek egymást, mint én szerettelek titeket!” – Ez legyen életvizeitek forrása: a SZERETET. 26. Szeresd nagyon atyádfiát, családotod, nemzet-testvéreidet, hiszen közéjük születél. [...] 30. Kaptok majd jeleket tőlem, amikor az Idők megkövetelik. – Küldök majd vigasztalókat is. Egyszerű Fénylátókat. Nem hatalmasokat.” (Badiny Jós 2009: 281–283.)

Mindezek azonban továbbra sem mutatnak az eddigieknél mélyebb, új ismereteket a tanítások mibenlétéről.

A Jézus magyar eredetét való szerzők mindegyike Zajti Ferenchez hasonlóan *a zsidósággal szembeni oppozícióban* határozza meg Jézus tetteit és szellemiségét. Ennek értelmében, míg a magyar kereszténység a szeretet vallása volt, a zsidó vallás a gyűlöleté:

„Jézus Urunkban a zsidók azért látták – legnagyobb ellenségüket, mert Ő olyan fogalomról beszélt, ami az ő hitvilágukban, a »gyűlölet« vallásában nem létezik. Ők halálíg gyűlöltek és gyűlölnek mindenkit, aki nem zsidó. Ez a vallásuk, ezt nevelik beléjük gyermekkoruk óta.” (Badiny Jós 2004: 58.)

Alaptétellé váltak Badiny Jós antiszemizmushoz kötődő sorai, amelyek szerint a magyar Jézusnak és a „magyar kereszténység” Istenének már ebből a jó/rossz, szerető/gyűlölő szembenállásból következően sem lehetett köze a zsidó valláshoz és annak Istenéhez.

„Jézus Urunk Szerető Mennyei Atyjának semmi köze nincs ahhoz az »Isten-alakhoz«, amelyet a mai judai-kereszténységünk híveinek bemutat. – Mondhatjuk úgy is, hogy ahhoz a »bosszúálló« és »áldozatokat követelő« Istenhez, akinek olyan »kiválasztott népe« van, mely az ő engedelgyével [...], sőt rendeletével halomra gyilkolja a nem a »népéhez« tartozókat, vagyis a nem zsidó népeket.” (Badiny Jós 2004: 12.)²⁵

A két világháború közötti Krisztus-mítoszhoz képest azonban új vonás, hogy rendszeresen jelennek meg korábban meg nem fogalmazott *teológiai tanítások* is. Ez leginkább az intézményesült etnopogány mozgalmaknál, elsősorban a Badiny Jós alapította Ósmagyar Egyháznál figyelhető meg. Ennek tanaiban Badiny Jós nem „csak” Jézus alakját helyezte új alapokra, hanem ezzel együtt egy új, szinkretikus vallást is kreált, melyet a kereszténység mellett a zoroasztrizmus, buddhizmus, a „new age spiritizmusa” és saját személyes hitelvei alapján állított össze. Ebben

24 <http://www.szellemlilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk>

25 Hasonló vélemények figyelhetők meg pl. Tácsi 2014: 53.

„Mária, Jézus Urunk Édesanyja, az öröktől fogva lett, és a nagy Teremtésben részes »Fény-Szüzének« éppen olyan reinkarnációja, miként Jézus – a sumír Én-Lil – a »Fény-Fia« megtestesülése. Így Anya a Fiától és a Fiú az Anyjától el nem választható.” (Badiny Jós 2009: 85.)

Ennek nyomán érdemes említeni a későbbi továbbgondolások közül többek között Tácsi István *A magyar megváltó* című kötetét, ami szerint Jézus és Mária kettős magyar társmegváltók voltak.

„fizikailag ÚR JÉZUS a magyar megváltó, de a szellemi társmegváltója az anyja, maga SZŰZ MÁRIA!” (Tácsi 2014: 15.) A szerző ennek ajánlójában egyenesen a magyarság jövőjével hozza összefüggésbe, hogy kiderül-e a véleménye szerint eltitkolt igazság a magyar múltrol. „ezt a munkát végre valakinek el kellett végezni, mert e nélkül nincs megújulása a fajunknak. Ha nem zárjuk le ezt a társadalmi szellemi teret, ami az emberiséget a bioszféra legveszélyeztetettebb fajává léptette elő a III. évezredre, akkor sohasem léphetünk be a jövő társadalmába. [...] A hiba oka [...] Úr Jézus történetiségének a megváltoztatásában keresendő.”²⁶

ÚJ TÉMÁK A KORTÁRS KRISZTUS-MITOLÓGIÁBAN

A már a Zajtinál felbukkanó öt tematikai csoport mellett Jézus élettörténetének legfontosabb állomásait mind kiegészítik a kortárs magyar mitológiák. Új elemek jelennek meg Jézus születése, fiatalkora és halála kapcsán is.

A *születéshez* kötődő új mítoszok nem csupán magával Jézussal foglalkoznak. Tácsi egyenesen megadja Jézus genealógiáját, felmenői közt megemlítve Dávidot és Salamont, testvérei között Iskarióti Júdást, leszármazottai között pedig a Merovingokat és a Bourbonokat (Tácsi 2014: 108–121). Az Ősmagyar Táltos Egyház szerint viszont Jézus Ré és Buddha reinkarnációja volt egyben.²⁷ De Jézus élettörténetének remitológizációja maga után vonja a személyéhez kötődő egyéb bibliai szereplők újraértelmezését is. Badiny Jós nyomán például széleskörűen elterjedt elképzelés a mítoszalkotók között, hogy a Három Királyok valójában „Mágus Királyok”, „sumír máguspapok”, a Pártus Birodalom küldöttei voltak (Badiny Jós 2009: 83, Berta 2011: 59), akik egyes változatokban a Kárpát-medencéből érkeztek.²⁸ Többféle elképzelés létezik Jézus születésének pontos dátumáról is. Badiny Jós Kr. e. 6. augusztus 11-re tette (Badiny Jós 2009: 172–173), Berta Tibor a Kr. e. 7-ben bekövetkező bolygóegyüttállás és a magyar Szent Korona „rejtett üzenete” alapján Kr. e. 6. április 1-jét határozta meg (Berta 2011: 57–58). Kovács Magyar András szerint Kr. e. 8-ban, december 21-én, este 7 órakor „a kis Jézus ájultan született és hosszú percekbe telt, amíg magához tért”.²⁹ Kovács Magyar Ősmagyar Táltos Egyházának mitológiai szokatlan részletességgel, és a keresztény tradícióktól eltérően mutatják be Jézus életének átmeneti rítusait. Születése kapcsán megjegyzi, hogy

„A feljegyzések szerint Mária vajúdott és üzent a bábáért. A baba megérkezett, nem sokkal később a szobában nagy fényesség támadt, majd a kisded testet öltött. A baba megfogta, a gyermek súlytalan volt, majd súlya lett. Jézust, az egy élő szentet Mária fényként hordta ki, és ő a fényből öltött testet.” (Kovács 2000: 62.)

²⁶ Az idézett szöveg Tácsi kötetének hátsó fedőlapján olvasható.

²⁷ <http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk-elete-1-resz>

²⁸ Kovács Magyar szerint csak Menyhért látogatta meg Máriát Jézus születésekor és Erdélyből érkezett. <http://www.szellemvilag.hu/szent-szuz-maria/szuz-maria-elete-1-resz>

²⁹ <http://www.szellemvilag.hu/szent-szuz-maria/szuz-maria-elete-1-resz>

Az Arvisura mindezekén túl leírja, hogy Ordoszból Mazarehi aranyasszony menekítette ki a kised Jézust Hétvár – Hettevarett hikszosz-szabir kegyhelyre, ahol törzsi névadással a Jézus nevet kapta (Paál 2003: 786).

Jézus gyermekkoráról és fiatal éveiről az Újszövetség csak elszórtan közöl információkat, törvényszerű tehát, hogy a magyar újmitológiák ezt a hiányos tudást igyekeznek kitölteni. Olyan kiegészítések jelennek meg, amelyek alátámasztják Jézus „mágusi” mivoltát, másrészt ez az a kellőképpen tág intervallum, amelyet felhasználhatnak Jézus sumer-pártus vallási és ideológiai kötődésének igazolására. Így többek között Tácsi megemlíti, hogy tizenkét éves korában Jézus

„anyjával Adiabene tartományba mennek az ottani rokonaikhoz. Ahol magasabb papi iskolába adja be tanulni, Sippárba, a csillagászati tudásközpontban, majd Edesszába, és talán még Indiába is eljut a buddha tanok elsajátítására [...] Edesszában mágusi képesítést szerez, és ahol felkenték Úr Jézussá.” (Tácsi 2014: 116.)

Az Arvisura szerint itt a karnaki bölcsektől tanult öt éven át, majd 24-ben Ordoszba vezényelték beavatottá váló képzésre, ahol

„ötéves tanulásban vettek részt az Élet-Templomában, hogy a Gilgamestől származó beavatottakkal, az élet titkaival ismerkedjenek. A szabir Jézus a Szent-Láda titkos szabályai szerint elnyerte a Messiás nevet.” (Paál 2003: 786–787.)

Kozsdi értelmezésében „Hétváros sámánképzésén »Nazír pap« (isten-idéző pap) fokozatot ért el” (Kozsdi 2006: 134). Ezután hazafelé haladva megtalálta az élet gyökerét, Nippurban beavatott fejedelemmé kiáltották ki, Urukban pedig királlyá koronázták. Mindezeket uruki és agadi nyelven rovásba is foglalták, ezek adták a Mani-féle Biblia alapját. Jézus 29-ben megalapította az Uruki Egyistenhívők Egyházát,³⁰ az első keresztény egyházat, amely több törzsnél államvallássá vált, legtovább az ujguroknál. Legfanatikusabb hívője a Nyék törzs lett, melynek papjai hirdették, „hogy a magyarság nem népet jelent, hanem vallást, az Egyistent hívő ősmagyar vallást” (Kozsdi 2006: 135). Az Ósmagyar Táltos Egyház máskor részletekbe menő mitológiája ezen a ponton viszonylag felszínes, ám a korábbi szerzők Mezopotámia-fókusztól eltérő információkat ad meg. Kovács Magyar szerint Jézus a betlehemi királyi palotájából előbb Egyiptomba, majd kilenc éves korában Magyarországra került, Mária nagyanyjához. A Balaton-felvidéken és a Pilisben nyolc évet töltött, tizenhét évesen Erdélyben, Nagyváradon élt egy évet, ezután három éven keresztül bejárta Nepált és Indiát, majd ismét Egyiptomot, ahonnan felnőttejjel – 26 évesen – tért vissza Jeruzsálembe.³¹

Nem a magyar Krisztus-mitológia találmánya, hogy Jézus és Mária Magdolna valójában házasságot kötöttek. Ez a történelemszál feltűnt már Nikosz Kazantzakisz *Krisztus utolsó megkísértése* című könyvében, valamint az ebből készült, azonos című mozifilmben,³² legújabbán pedig a Dan Brown regényén alapuló kasszasiker filmmel³³ vált világszerte újból ismertté. Ugyanez a toposz jelent meg a magyar újmitológiában is (Tácsi 2014: 117). Az Ósmagyar Táltos Egyház mitológiája alapján pedig maga az egy hétig tartó kánai menyegző valójában Jézus és Mária Magdolna házasságkötése volt. Ez volt „a világ legszebb esküvője.

30 Kozsdinál egyistenhívők Közösségét (Kozsdi 2006: 135).

31 <http://www.szellemlivlag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk>

32 *Krisztus utolsó megkísértése* (1988), rendezte Martin Scorsese.

33 *A Da Vinci-kód* (2006), rendezte Ron Howard.

27 fehér galambot eresztenek az ég felé, mivel Magdala ekkor 27 éves.”³⁴ Badiny mindezt bizonyítani is véli. Véleménye szerint azért volt jelen Mária Magdolna a keresztre feszítésnél, és azért neki jelent meg Jézus elsőként, mert ő volt a hitvese.³⁵

„Semmiképpen sem gondolhatunk arra, hogy Jézus Urunk és Mária-Magdaléna között egy olyan viszony állt fenn, mely a szellemi kapcsolatot csak emberi erotikával egészítette ki. Ha Jézus Urunk így szerette – emberileg Mária-Magdalénát, akkor feleségül is vette, és így kerülhetett csak Mária-Magdala – mint feleség – Tiberius császár elé, a római jog szerinti »császári igazság« kérésére.” (Badiny Jós 2004: 72.)

A Dan Brown-féle lektúr kötet történetéhez hasonlóan megjelent itt is, hogy Jézus és Mária Magdolna házasságából gyermek is született. Kovács Magyar András szerint „Jézus Urunk és Mária Magdala halhatatlan szerelmét, Istenanyánk és Istenatyánk egy csodálatos szellem leszületésével ajándékozta meg. Gyermekeket Inanának hívták. Ő Szent Anna szelleme volt.”³⁶ Tácsi szerint gyermekük neve viszont Galízia volt (Tácsi 2014: 118).

Jézus halála kapcsán alapvetően három topossal találkozhatunk. Egyrészt maga a *megfeszítés* mitologizálódik újra. Az Ósmagyar Táltos Egyháznál Jézus a fogságba esett és félholtra vert Mária Magdolna szabadságáért cserébe adta át magát a zsidó főpapoknak, akik december 21-én, a jeruzsálemi siratófalnál feszítették keresztre.³⁷ Másrészt *Jézus utolsó szavai* nyerneк új jelentést.

Badiny Jósnál a „Földre szállt és embertestet öltött Táltos-Isten [szavainak jelentése] Istenem! – Emeld az örökkévalóság honába a megsebzettet.” (Badiny Jós 2004: 124.) Míg Bíró az „Éloi, Éloi! Lamma szabaktáni?”-ban a magyar ’él’ és ’szabadítani’ kifejezéseket vélte felfedezni. Véleménye szerint ez pedig arra utal, hogy Jézus valójában Él-t, az ősi kánaáni-izraeli Istent, a magyarul „élő Istent”, a mennyei Atyát hívta, nem pedig Jahvét, a zsidó Istent. Jézus utolsó szavainak jelentése magyarul tehát nála „Éli eljön megszabadítani!” (Bíró 1999: 130–131.) Harmadrészt pedig a *feltámadás* jelentése is változik. Kovács Magyar irányzata szerint három nappal meggyilkolása után „a testet öltött Jézus fénné változott és fénnel távozott” (Kovács 2000: 62). Azaz nem támadt fel, hanem „az örökélet csodájával tovább él a szellemvilágban a Mennyei királyaként”.³⁸

34 Ugyanez a történeteszl jelenik meg Tácsinál is (Tácsi 2014: 117). Kovács Magyar továbbá állítja, hogy Rómeo és Júlia története valójában Jézus Urunk és Mária Magdala halhatatlan szerelmi történetének tovább élése (<http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk>).

35 „Emberileg gondolkodjunk! A jó »hitves«, a feleség az első a sírnál is, és Jézus is őt tekinti »elsőnek«, magáénak a földi élet emlékeként, hisz neki mutatja meg magát és szól hozzá.” (Badiny Jós 2009: 41.)

36 <http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk-elete-1-resz>; <http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk-elete-2-resz>.

37 „Mária Magdalát elfogták az ottani irigy, gyűlölködő, kegyetlen papok és ütötték, verték. Jézus Urunk ezt hallva odarohant és kérte, hagyják a feleségét, Magdalát. A papok alkut ígértek. Amennyiben Jézus Urunk megadja magát, elengedik Magdalát. Jézus ezt gondolkodás nélkül megtette, Magdalát mégsem engedték szabadon. Mindkettőjüket kínozták, Jézus Urunk szeme láttára verték agyon Magdalát, aki a kínzásoktól már mozdulni sem tudott, elájult. Azt hitték, meghalt. Jézus Urunk lelki fájdalma hatalmas volt, nem akart már tovább élni. Ettől a pillanattól már nem érzett fájdalmat. Magdalába közben magához tért, de halottnak színlelte magát, így nem ütötték, bántalmazták tovább testét. Jézus Urunkat elvitték a helytartó elé. Magdala halottnak hitt testét Szűz Mária magával vitte, és egy barlangba menekítette, ott ápolta. Jézus Urunkat a mai siratófalnál feszítették meg Jeruzsálemben, és nem a hegyen.”

38 <http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk-elete-4-resz>

ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK • A magyar Krisztus-mitológia elemzésekor szembeötlő, hogy az élettörténet egyes szakaszainak kiegészítésein, újraértelmezésein túl folyamatosan jelen van az erőteljes öngazolási kényszer. A mitológiák szerves részévé váltak azok az eszmeifuttatások, amelyek próbálják megmagyarázni, hogy a Jézus életéről szóló keresztény tanítások és tradíciók miért térnek el a szerzők szerint autentikusnak feltételezett saját változataiktól. Tekintve, hogy ezzel gyakorlatilag a teljes akadémiai történelem, művészettörténelem, folklorista, teológus társadalom eddigi eredményeit vonják kétségbe, a pusztán logikai érv – úm. valamennyiük tévesen gondolkodott – nem alkalmazható. Emiatt egy olyan összeesküvés elméletet használnak, amely szerint szándékosan jutottak téves eredményre, mivel a háttérben egy olyan titkos szervezkedés-összeesküvés működik, amely a magyarság valós történelmét bizonyos anyagi/politikai érdekek mentén el akarja titkolni.³⁹ Ez a háttér csoport általában a zsidóság, a zsidó-keresztények, a szabadkőművesek vagy a magyarokat megszálló Habsburgok. Ez az erőteljesen antiszemita gondolkodásmód egyes esetekben már apokaliptikus vízióvá alakul, aminek háttérben a sátán akarátát teljesítő zsidók és a zsidókeresztények tevékenysége húzódik:

„ha valóban Jézust követték volna a népek, az egyének évszázadok, évezredek óta, akkor ma Éden lenne a Földön és nem pokol. De valami egészen mást követtek: egy állandóan Jézusra hivatkozó, de vele, az ő tanításaival és szellemével ellentétes álkereszténységet, ami közel két évezrede bitoroja (sic!) Jézus helyét! Éppen ez az, ami a végítélethez vezet! Az igazság jézusi Út-ját eltüntette a zsidókereszténység.” (Bíró 2006: 87.)

Érvelésük alapja saját történelmi, nyelvészeti, szemiotikai logikájuk mellett természetszerűleg olyan források, amelyek eredetiségét mind a teológusok, történészek, művészettörténészek, folkloristák a legenyhébb esetben is megkérdőjelezzik. Így rendszeresen használják az apokrif evangéliumokat (Júdás evangéliuma, Máté pszeudo evangéliuma, Nikodémus evangéliuma),⁴⁰ valamint a torinói halotti leplet is. Kisteleki a torinói lepel arcképét antropológiailag egyenesen „szabír-szkíta (Saka-szittyta)” arcként határozza meg, utalva ezzel Jézus származására is (Kisteleki 2005: 121). Hasonlóképp Badiny Jós is kézzel fogható bizonyítéknak tartja arra, hogy „Mi, magyarok Jézus magvából származunk!”⁴¹ Kovács Magyar az Ósmagyar Táltos Egyház mitológiájában ezeken túl részletesen meg is adja a torinói lepel eredetét (Nándor, Boldizsár erdélyi király hétéves fiának királyi köntöse), és felfedi, hogy a rajta lévő lenyomat akkor keletkezett, amikor Jézus halála után 3 nappal, december 21-én,

39 „Hogyan próbálták Jézus valódi származását elfedni a szentírásokban? Úgy, hogy hamisított férfi leszármazási vonalakkal felülírták az eredeti származási ismerteket.” (Tácsi 2014: 124.)

40 Badiny Jós Nikodémus evangéliuma segítségével például arra a következtetésre jut, hogy Jézus Pilátus előtti megvádolása mögött is gyakorlatilag Jézus pártus származása áll (Badiny Jós 2009: 164–166). Az apokrif evangéliumokról nem alternatív történelmi szempontból bővebben lásd Vanyó szerk. 1980.

41 „A júdai-kereszténység őszövsége a zsidókat kifejezetten Ábrahám magvából valóknak nevezi. A zsidók büszkék is erre. Hagyjuk meg őket ebben a hitükben, de boldogan és örömmel fedezzük fel a Turini Lepel csodájából azt a valóságot, hogy: Mi, magyarok Jézus magvából származunk!” (Badiny Jós 2009: 224.)

fénnyé vált.⁴² Komplex szemiotikai átértelmezésen ment keresztül mindezekon túl a Jézus mennyei koronájának tartott magyar Szent Korona, amiből felfejtik többek között Jézus születésének napját is (Povedák 2016).

KONKLÚZIÓ

Ha a Krisztus-mitológia szempontjából tekintünk az újraértelmezett magyar Jézus legendáriumra, elsőként meg kell állapítanunk, hogy a kortárs magyar újpogányság Jézust egyértelműen történelmi személyként kezeli, életének hitelessége még kérdésként sem jelenik meg. A megjelenő – etnikum központú - újmitológia hősmotívumok szempontjából jelentéktelen aspektusokat értelmezi újra (etnikai származás, gyermekkor helyszínei, beszélt nyelve stb.), amik azonban az újnacionalizmus számára rendkívül fontosak, hiszen ezeken keresztül történik meg a ma létező legnagyobb vallás kulcsszereplőjének a kisajátítása. Ez azonban nem pusztán egy vallási szereplő kisajátítását jelenti, hanem az Istenfiúét, amivel egyúttal a magyarság isteni kiválasztottságát is igazolni kívánják. Az így keletkező új Jézus-narratíva jellegét tekintve egysíkú: sem új csodák, sem új elemek, példázatok nem jelennek meg benne, csupán az élettörténet evangéliumokban hiányos részeit töltik meg a magyarsághoz kötődő elemekkel. Folkloristaként ezen a ponton hangsúlyoznunk kell, hogy Jézus ifjúkoráról szóló ismereteink az Újszövetség alapján meglehetősen hiányosak, így logikus, hogy az életút hiányos elemeit töltik fel tartalommal. A hiányos tudás elősegíti a remitologizációt (Voigt 1980). Nem épült fel tehát egy teljesen új Jézus-legendárium, hanem csupán annak kiegészítései történtek meg.

Kérdésként merülhet fel, hogy a magyar Jézus újmitológia mennyire vallási és mennyire alternatív történelmi munka? A bemutatott elméletek alkotóik szándékai szerint javarészt természetesen nem mítosznak, legendának, hanem történelmi feltáró munkáknak születtek. Történelmi forrásokat, vallási tanításokat próbálnak értelmezni és elemezni, aminek során olyan eredményekre jutnak, amelyek az akadémiai tudományosság eredményeivel sok esetben szöges ellentétben állnak. Mítosszá akkor válnak, amikor bekerülnek a populáris kultúrába és megjelennek a hétköznapi gondolkodásban, a vernakuláris vallásosságban és átjárják a neonacionalizmus populáris kultúráját. Egyes esetekben ezek a mítoszok vallássá válnak, vallásként funkcionálnak, olvasóikból, követőikből vallási reakciókat váltanak ki. Badiny Jós szavaival a „magyarságudat a vérünkkel testet öltött Jézus Urunkhoz – a »Fény Fiához« és a Napbaöltözött boldogasszonyunkhoz kapcsolódó autentikus, tehát valóságos VALLÁS” (Badiny Jós 2004: 117). Idővel rájuk épülve – pl. az Arvisura, a Badiny Jós-féle Ósmagyar Egyház – vallási szervezetek is intézményesülnek. De előfordul olyan eset is – Ósmagyar Táltos Egyház – ahol a vallási tanok használják fel az alternatív történelmi munkák eredményeit és olvasztják be saját teológiájukba. Bárhogy is legyen, az új magyar (újmagyar?)

42 „Megfeszítését követően december 21-én, testét egy barlangba vitték. A hétéves kis Nándor – aki Boldizsár, Egyiptom királyának fia volt és Jézus Urunk mellett tanult –, odaadta apjától kapott királyi köntösét, és ezzel borították Jézus Urunk drága testét. Három nap múlva, december 24-én, kimerültségüktől szinte révületben Szűz Mária és Nándor elvitte az akkor már jární tudó Magdálát és Inanát. A barlangban Magdala megölelte hitvese halott testét. A többiek fáradtságukban elszenderedtek és mire magukhoz tértek, Magdala kezében már csak a halotti leplet tartotta. Jézus Urunk fénné vált. A leplen egy titokzatos lenyomat, fény-lenyomat maradt, örök bizonyosságul Isten elsőszülött gyermekéről.” (<http://www.szellemvilag.hu/szent-jezus-urunk/jezus-urunk-eletele-2-resz>)

Jézus-legendárium elemzése egyszerre világíthat rá a magyar újnacionalizmus működésére, a kortárs kultúra folklórájának jellemzőire és a vernakuláris vallásosság összetettségére.

SZAKIRODALOM ÉS FORRÁSOK

Badiny Jós Ferenc

1998 (2009) *Jézus király – A pártus herceg. Ősi Örökségünk Alapítvány*, Budapest. [2009 Jézus király a pártus herceg. In: *Badiny Jós Ferenc 1909. június 3–2007. március 10. Emlékkönyv*. Magyar Ház, Budapest, 9–390.]

2004 *A táltos isten*. Magyar Ház, Budapest.

Batu

1936 *A Turáni Egyistenhívők egyszerű istentiszteletének szertartása*. Budapest.

Bauer, Bruno

1877 (1998) *Christ and the Caesars: The Origin of Christianity from Romanized Greek Culture*. Charleston House, Charleston.

Bellah, Robert Neely

1967 Civil Religion in America. *Daedalus*. (96) 1–21.

Berta Tibor

2011 *Az idő kód II. Jézuspasszport*. Szerző, Budapest.

Bíró Lajos

1999 *A Magyar Jézus és Izrael „elveszett” törzsei*. Magyar Ház, Budapest.

2006 *A magyar Jézus II*. Fríg Kiadó, Debrecen.

Cooke, Patrick

2005 *The Greatest Deception. The Bible UFO Connection. The True Nature of the Gods of the Bible and the World*. Oracle Research Publishing, Middlebury.

Downing, Barry H.

1968 (1997) *The Bible and Flying Saucers*. Marlowe&Company, New York.

Drews, Arthur

1910 *The Christ Myth*. T. Fisher Unwin, London.

Dundes, Alan

1980 The Hero Pattern and the Life of Jesus. In: Uő: *Interpreting Folklore*. Indiana University Press, Bloomington, 223–261.

Hammond, Phillip E.

1980 The Conditions of Civil Religion. A Comparison of the United States and Mexico. In: Bellah, Robert Neely – Hammond, Phillip E. (eds.): *Varieties of Civil Religion*. Harper & Row, San Francisco, 40–85.

Hankiss Elemér

1991 Nemzetvallás. In: Kovács Ákos (szerk.) *Monumentumok az első háborúból*. Corvina, Budapest.

Hubbes László Attila – Povedák István

2014 Competitive Pasts. Ethno-paganism as a Placebo-effect for Identity Reconstruction Processes in Hungary and Romania. *Religisk-filozofisk raksti* 17. (1) 133–152.

Hubbes László Attila – Povedák István (szerk.)

2015 *Már a múlt sem a régi... Az új magyar mitológia multidiszciplináris elemzése*. MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport – MAKAT Modern Mitológiai kutató Műhely, Szeged.

Imre Mihály

1995 A „Magyarország panasz” – a toposz a 16. század irodalmában. *Néprajzi Értesítő* LXXVII. 109–121.

Kisteleki Géza

2005 *Az aranylemezek üzenete*. Angyali Menedék Kiadó, Székesfehérvár.

Kozsdi Tamás

2006 *A magyar ősemlékezet és az Arvisura-világkép*. Csillagkapu, Budapest.

- Kovács András
2000 *Nagy Táltoskönyv. Legendánk újra éled!* Energia Klinika, Budapest.
- Margry, Peter Jan
2012 European Religious Fragmentation and the Rise of Civil Religion. In: Kockel, Ullrich – Craith, Máiréad Nic – Frykman, Jonas (eds.) *A Companion to the Anthropology of Europe*. Blackwell, Chichester, 275–294.
- Óze Sándor
1995 „A kereszténység védőpajzsa” vagy „üllő és verő közé szorult ország”. A nemzettudat átformálódása a 16. század közepén a dél-dunántúli végvári katonaságnál. *Néprajzi Értesítő* LXXVII. 99–107.
- Paál Zoltán
2003 *Arvisura. (Igazszólás.) Regék a hun és amagyar törzsszövetség rovásírásos krónikájából*. Püski, Budapest.
- Povedák István
2014 From Attila to the Hearth Chakra. Postmodern Pilgrimages. *Acta Ethnographica Hungarica* 59. (2) 371–378.
2016 Szent Korona újraértelmezések. In: Szirmai Éva – Tóth Szergej – Újvári Edit (szerk.): *A hatalom jelei, képei és terei*. Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged, 109–132.
- Povedák István – Szilárdi Réka (szerk.)
2014 *Sámán sámán hátán. A kortárs pogányság multidiszciplináris vizsgálata*. MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport, Szeged.
- Pálfi Károly
1941 *A magyar nemzet ősvallása*. Szerző, Budapest.
- Robertson, John Mackinnon
1903 (1999) *Pagan Christs. Studies in Comparative Hierology*. Watts & Co., London.
- Röck Gyula
1943 *Zsidó volt-e Jézus*. Bagó Mihály Könyvkiadó, Dombóvár.
- Tácsi István
2014 *A magyar megváltó. Úr Jézus a történelmi ember*. Szerző, Vakút.
- Vanyó László (szerk.)
1980 *Apokrifek*. Szent István Társulat, Budapest.
- Voigt Vilmos
1980 Miért hiszünk a hiedelmekben? A hiedelmek paradigmikus és szintagmatikus tengelye. In: Frank Tibor – Hoppál Mihály (szerk.): *Hiedelemrendszer és társadalmi tudat 1*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 282–289.
- Wells, George Albert
1996 *The Jesus Legend*. Open Court, Peru.
1999 *The Jesus Myth*. Open Court, Peru.
- Zajtó Ferenc
1918 *Az ősmagyarok hitvilága*. Kókai Lajos Kiadása, Budapest.
1936 *Zsidó volt-e Krisztus?* Reé László Kiadása, Budapest.
- Zubriczky Aladár
1923 *Jézus élete és a vallástörténet*. Szent István Társulat, Budapest.

DE LA UN ISUS MAGHIAR LA FARFURIILE ZBURĂTOARE

Analiza mitologică a povestirii vieții lui Isus Hristos este prezentă de două secole în cercetările folclorice și studiile religioase. Teoria mitului Hristos și motivele eroice din viața lui Isus apar nu numai în scrierile folcloriștilor, ci au avut un impact și asupra industriei cinematografice și literaturii populare. Au apărut o serie de creații, care au prezentat viața lui Isus diferit de varianta biblică. Studiul de față analizează mitologia legată de Hristos din Ungaria și ne arată că aceasta nu există doar în sine, ci s-a dezvoltat ca o parte a noilor mitologii naționale în secolul XX. Prin acest exemplu mitologic se ivește posibilitatea de a analiza, cum se dezvoltă, pe ce antecedente se clădesc noile mitologii naționale,

aparent tot mai numeroase în societatea maghiară de astăzi. Prin descrierea variantelor actuale ale legendelor despre Isus, studiul încearcă să prezinte și modul în care noile mitologii naționale doresc să-și însușească, să naționalizeze persoana lui.

FROM HUNGARIAN JESUS TO THE FLYING SAUCERS

The analysis of the life story of Jesus has been part of mythological and religious studies researches in the past two centuries. The Christ-myth theory and the hero-patterns of Jesus' life have appeared not only in folkloristics, but also in contemporary movies and popular literature. Films and books representing a life story of Jesus different from the New Testament have appeared and became blockbusters in the past decades. This paper focuses on the Christ-myth theory in Hungary, which is not an isolated phenomenon, but has become popular as an integral segment of neonationalist mythologies. The example of Hungarian Christ-myth theory enables the analysis of the antecedents and the evolution of the neonationalist mythologies. This paper not only presents variants of the contemporary Hungarian Christ-myths, but aims to show how neonationalist mythologies try to dispossess and nationalize the figure of Jesus.

KÉP

Jézus a párdruc rabbi (Povedák István felvétele)

„A Talmud című héber szentirat-gyűjtemény rendre Jeshua Ben Pandera-, vagy Ben Panthera-ként említi a keresztény Megváltót. Ez azt jelenti: „Jézus, Panthera fia” [...] Ez ismét utalás lehet származására, vérségére: a párdruc ősidők óta a párthusok, szkíták totemállata. Nem véletlen hasonlít a 'párthus' szó a 'párdruc'-ra, és az sem véletlen, hogy Nimród, a nagy szkíta őskirály is a legendák szerint párduccá tudott változni.” (*Hihetetlen Magazin*. 2014. okt.–dec. p. 10.)